

Il-Kappella tal-Madonna Ghajnuna ta' L-Insara 175 Sena Wara

Conrad D'Amato - Għaqda Storju u Kultura

Din il-kappella tinsab fil-Bajja ta' San ġorg, facċata tal-kappella ta' San Gużepp fi Triq Salvatore Cachia Zammit. Din il-kappella hija gustpatronat, iddedikata lill-Madonna bit-titlu "Għajnuna ta' l-Insara", u minn dejjem kienet propjeta' privata tal-familja Cachia Zammit, familja wisq rispettabli f'Birżeppu. Eżatt maġemb din il-kappella hemm dar kbira bl-isem ta' "Merħba Bik" li kienet inbniet fis-seklu datax.

Din il-kappella nbniet minn Dr. Matteo Cachia minn Hal Għaxaq li kien Duttur tal-Liġi u li kien miżżewegħ ma' Marianna Zammit mil-Belt Valletta. Inbniet għall-kumdita tal-bdiewa u s-sajjeda li f'dak iż-żmien kienet jgħixu fil-viċin. Illum din il-kappella tinsab f'idejn Dr. Alexander Cachia Zammit li l-imsemmi Dr. Matteo Cachia jiġi l-bużnannu tiegħi.

Nhar it-2 ta' Settembru tal-1833 (175 sena ilu) Dr. Matteo Cachia kien għamel rikors sabiex tinbena kappella fil-Bajja ta' San ġorg liema rikors gie milquġi mill-Isqof Francesco Saverio Caruana. Kienet tbierket nhar l-14 ta' Mejju tal-1834 mill-Vigarju Ġenerali Mons. Don Salvatore Lanzon, Arċiċjaknu tal-Katidral, fejn dakħar kienet saret ukoll l-ewwel quddiesa. Quddies f'din il-kappella minn dejjem kien isir taħt forma privata. Din il-kappella kienet l-aktar frekventata fl-ahħar tas-seklu dsatax meta l-kappella ta' San ġorg, li tinsab ftit passi l-bogħod kienet profonata perss li kellha xi ḫasrat fis-saqaf.

Ta' interess li nsemmu li tul is-snini din il-kappella kienet tagħmel parti minn tliet parroċċi differenti. Ghall-bidu din il-kappella kienet tagħmel parti mil-Parroċċa ta' Santa Marija ta' Hal Għaxaq li kienet saret parrocca fl-1626, iż-żda meta fil-11 ta' Jannar tal-1897 Marsaxlokk sar parroċċa, din il-kappella bdiet tifforma t-tarf tal-limita tal-parroċċa ta' Marsaxlokk. Meta mbagħad nhar id-9 ta' Settembru tal-1913 Birżeppu saret parroċċa, din il-kappella ġiet tagħmel parti mil-limiti tal-parroċċa ta' Birżeppu.

Din il-kappella hi żgħira u għandha artal wieħed tal-ġebel stil doriku, is-saqaf huwa troll u hija unvjata. L-inkwadru titulari huwa xogħol il-pittur Malti Antonio Falzon. Huwa nteressanti l-fatt li meta nbniet din il-kappella, id-devozzjoni ta' San ġwann Borso lejn il-Madonna Awżiżlatri ċi kienet għadha ma nibtietx. Għalhekk il-kwadru titulari huwa kopja tas-Safsoferrato (fuq ideja originali ta' Raffaello) u jirrapreżenta dehra majestuża tal-Madonna bil-Bambin fuqha bil-qiegħda fuq is-shab. Fuq l-inkwadru hemm il-kliem bil-Latin "Auxilium Christianorum Ora Pro Nobis" (Għajnuna ta' l-Insara Itlob Għalina). Dan l-inkwadru ġie mpitter fis-sena 1833 (175 sena ilu) skond id-data li hemm miktuba fuq il-komma ta' id il-Madonna. Go din il-kappella nsibu statwa ferm sabieħa li tirappreżenta lill-Madonna bil-Bambin f'idejha, u qedha f'niċċa tal-kewba fejn il-bieb principali. Dari din l-istatwa kienet toħrog f'purċisjoni fit-toroq ta' madwar il-kappella u l-Bajja ta' San ġorg. Maġemb il-kappella hemm sagristija żgħira. Il-faċċata hi sempliċi iż-żda sabieħa. Tinkludi bieb li fuqu hemm il-kitba "Auxilium Christianorum". Fuq il-bieb hemm tieqa tonda li waħda oħra bħala tinsab fuq l-inkwadru titulari. Imbagħad iktar il-fuq insibu l-frontispizju b'salib fuqu, u fil-ġnub insibu żewġ ornamenti tal-ġebel ferm sabieħ. Mhux magħruf min kien il-perit tagħha, iż-żda mill-istil tagħha jista' jkun li kien perit li kien influwenzat mil-arkitettura Inglizja ta' dak iż-żmien minħabba l-fatt li s-saqaf ta' din il-kappella huwa mibni fuq l-istil tal-knejjes Inglizi. Quddiem din il-kappella nsibu statwa tal-ġebel, kopja ta' l-inkwadru titulari meejum go l-istess kappella. Din l-istatwa bħal l-inkwadru turi lill-Madonna bil-Bambin f'idha bil-qiegħda fuq is-shab. Hi xogħol mil-isbaħ ta' l-iskultur Malti Vincenzo Dimech. Ma din l-istatwa hemm indulgenza ta' għaxart ijiem mogħtijin mil-Isqof Gaetano Pace Forno nhar is-6 ta' Mejju tal-1861.

23 ta' Mejju 1954. Il-Banda Beland taz-Zejjun iddoq fil-Bajja ta' San Gorg fl okkazjoni tal-festa tal-Madonna ghajnuna ta' l-Insara

Fl-antik kull kappella kien ikollha l-festa interna u esterna tagħha. Sa ftit snin ilu kull 24 ta' Mejju kienet tiġi cċelebrata l-festa f'din il-kappella. Fis-snin ħamsin tas-seklu l-ieħor il-festa kienet tiġi cċelebrata fuq skala xi ftit kbira. Eżempju jekk inharsu lejn il-festa tal-1953 din kienet bdiet nhar it-28 ta' Mejju u spicċat fl-1 ta' Gunju. Fit-28, 29 u 30 ta' Mejju kienu jiem ta' Tridu. Is-Sibt 31 ta' Mejju kienet lejliet il-festa, u allura filgħodu tkanta t-Te Deum, u fil-ġħaxja saret transalazzjoni solenni mil-kappella ta' San ġorg li kienet immexxija mil-Isqof Emmanuele Galea. Ta' interess li nsemmu li f'din it-Transalazzjoni kienu akkumpanjaw 12-il sacerdot minn parroċċi differenti u 7 kappillani u Arċipreti li kienu mil-parroċċi taż-Żejtun, Marsaxolkk, Naxxar, Santa Venera, Hal Kirkop, Gudja u Birżeppu. Il-kappillan ta' Birżeppu ta' dak iż-żmien kien Dun Mikiel Spiteri. Wara li l-Isqof ta l-barka Sagrimentali l-Banda Beland taz-Żejetu għamlet marċ mal-Bajja ta' San ġorg u t-toroq doqoq li f'dak iż-żmien kienu ghadhom idawwru din il-kappella. L-ġħada l-Hadd l-1 ta' Gunju kien jum il-festa. Kienu saru tliet quddiset tnejn letti u waħda kantata fid-disgħha ta' filgħodu. Fis-sitta ta' filgħaxja sar l-Għas-San ġorg solenni li kien tmexxa mil-kappillan ta' Birżeppu Dun Mikiel Spiteri u wara sar pellegrinagg bl-istatwa li kienet għamlet tliet ijiem fil-knisja parrokkjali fil-post fejn illum hemm l-ambone. Ta' interess

li nharsu lejn ir-ritratti īi jibqgħu tifkira ta' din il-festa. Wieħed jista' jinnota t-tiżżejjin u l-armar li kien jinħatra f'dak iż-żmien mal-faċċata tal-kappella u fit-triq ta' quddiemha. Ix-xatt ta' San ġorg kien ikun imżejjen ukoll. L-armar kien jikkonsisti minn palm u żebbug, bnadar, pilandri u angli quddiem il-kappella u armar ieħor li kien popolari f'dak iż-żmien. Tul il-ġranet tal-festa il-kappella kienet tkun armata kif jixraq b'tapizzerija tad-damask mal-ħitan kollha u diversi armar ieħor li jinħatra fiż-żmien il-festa biss. Imbghad mill-1955 il-quddiem il-festa naqset xi ftit u kienet bdiet tiġi cċelebrata f'ġurnata waħda permezz ta' quddiesa kantata u pellegrinagħ. L-ahħar pellegrinagg bl-istatwa sar fit-28 ta' Mejju tal-1956. Nhar l-10 ta' Gunju tal-

1956 l-Arcisqof Mikiel Gonzi għamel żjara lill-familja Cachia Zammit u qaddes quddiesa fil-kappella.

Illum il-gurnata wara 175 sena din il-kappella għadha wieqfa bl-isbuhija tagħha kollu. Fil-kwiet u l-ħemda fejn tinsab, iġġegħlek tinsa l-preżent u taħseb fuq dawk iż-żminijiet meta l-progress kien għadu ma resaqx lejn raħalna. Iġib quddiem għajnejk lil Birżeppu kollha raba u xaghri u l-Bajja ta' San ġorg b'dak il-baħar kaħlani u l-mewġ ħelu tagħha li kienu jwensu lil dan ir-raħal ckejken b'ċivilta antika, sabiex tassegħi kienu jgħamlu raħal uniku u differenti mill-oħrajn. Mhux ta' b'xejn li fl-antik il-Maltin kienu jsejħu lil dan ir-raħal bħala "L-Art tal-Mistrieh".

Publikament nixtieq nirringrazza lil Dr. Alexander Cachia Zammit ta' l-informazzjoni siewja li għaddieli u tal-paċċenzja li jieħu bija kull darba li nirrikorri għandu waqt li nkun qed nagħmel xi riċerka storika. L-ġhanjuna tiegħi hi ferm apprezzata. Grazzi Dott!